

De Omgevingswet en Erfgoed

Heemschut en AWN-Nederlandse Archeologievereniging, helpen

De Omgevingswet komt er aan!

Na diverse keren uitstel lijkt de Omgevingswet – die alles gaat regelen wat met de fysieke omgeving te maken heeft – nu echt op 1 januari 2023 in werking te treden. De Omgevingswet speelt op nationaal niveau, bij provincies en waterschappen, maar vooral bij gemeenten. Tal van erfgoedorganisaties en archeologieverenigingen zullen er wat mee moeten. Ook al is de Omgevingswet pas in 2023 van kracht, er is in menig gemeente al veel in gang gezet. De wet werpt dus zijn schaduw vooruit.

Voor iedere erfgoedorganisatie betekent de Omgevingswet ook een omschakeling. Er zal veel meer vooruit gedacht en gehandeld moeten worden. Gebeurt dat niet, dan is het te laat en kan er zo maar van alles van waarde verdwijnen.

Wat is erfgoed volgens de Omgevingswet

De Omgevingswet omschrijft erfgoed in de fysieke leefomgeving als volgt: “monumenten, archeologische monumenten, stads- en dorpsgezichten, cultuurlandschappen en, voor zover dat voorwerp is of kan zijn van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties in het omgevingsplan, ander cultureel erfgoed als bedoeld in artikel 1.1 van de Erfgoedwet”.

Met dat andere cultureel erfgoed wordt bedoeld op roerend cultureel erfgoed. Denk dan aan historische schepen in een historische haven, of immaterieel cultureel erfgoed dat aan een specifieke plek gebonden is, zoals carnaval of midwinterhoorn blazen.

De Omgevingswet: wat betekent dat voor erfgoed?

Zesentwintig afzonderlijke wetten, waaronder delen van de Erfgoedwet, zullen in de nieuwe Omgevingswet opgenomen worden. Ruimte is schaars in Nederland, en er zal dus altijd een afweging gemaakt worden hoe de ruimte gebruikt gaat worden. Bijvoorbeeld voor fossielvrije energieopwekking, recreatie, spoorlijnen en snelwegen, maar ook voor woningen en uitbreiding van bedrijven. Het gebruik van de omgeving is dus een afweging van belangen. Erfgoed wordt wel genoemd in de nieuwe wet, maar het is niet vanzelfsprekend dat het meeweegt als belang. Of hoeveel gewicht het in de schaal legt.

De eerste stap binnen de wet is het vaststellen van een Omgevingsvisie. Dat gebeurt nationaal, provinciaal en in iedere gemeente. Sommige overheden hebben hun Omgevingsvisie al klaar; ander moeten nog beginnen. Als erfgoed in de Omgevingsvisie niet goed is verankerd is er voor het erfgoedbehoud jarenlang een enorm probleem. Er vroeg bij zijn is dus allesbepalend.

Wacht dus niet af tot de wet er is, maar bereid u nu al goed voor en onderneem actie. Kijk hoe ver de eigen gemeente al is door op de website van de gemeente te zoeken naar Omgevingswet of Omgevingsvisie. Of zoek uw gemeente op in [MijnOmgevingsvisie](#).

De Omgevingswet legt veel nadruk op ‘participatie van de gebruikers’. Als het om gebruikers gaat ziet de wet een inwoner en een projectontwikkelaar als gelijken. De praktijk wijst natuurlijk anders uit. Hoe participatie van eenieder vorm krijgt schrijft de wet nadrukkelijk niet voor. Ook dat wordt overgelaten aan de provincies en gemeenten. Benut dus het feit dat er participatie móet zijn. Denk en praat mee met de gemeente. Wacht niet op een uitnodiging maar neem zelf het initiatief.

Heemschut en AWN, Nederlandse Archeologievereniging werken al langer samen rond het thema Erfgoed en Omgevingswet. Er is een divers aanbod om vrijwilligersorganisaties beter toe te rusten bij erfgoedbehoud onder de Omgevingswet

1. Volg de digitale CURSUS ERFGOED; VRIJWILLIGERS EN CULTUREEL ERFGOED

Er is een digitale cursus die iedereen zelfstandig achter een computer of tablet en op een zelf gekozen moment kan volgen. Na een korte introductievideo en een welkomstvideo volgt uitleg over de Omgevingswet en Erfgoed en de wet. Per onderwerp zijn een aantal deelonderwerpen te vinden. De digitale cursus sluit af met een begrippenlijst. Reken op een tijdsbesteding van 30 tot 45 minuten. Op elk moment kan de digitale cursus verlaten worden om op een later tijdstip weer opgepakt te worden. Aanmelden voor de digitale cursus kan bij Hans Buis door een mail te sturen naar buis@heemschut.nl. Of secretaris@awn-archeologie.nl

2. Volg met anderen online of op locatie de cursus Erfgoedvrijwilligers en de Omgevingswet

Iedereen die zich in wil zetten voor erfgoedbehoud kan de door Heemschut en AWN ontwikkelde cursus Erfgoedvrijwilligers en de Omgevingswet volgen. Het tijdstip van de cursus is afhankelijk van het aantal aanmeldingen. De cursus is online. Als het mogelijk is op redelijke reisafstand erfgoedvrijwilligers bij elkaar te brengen, is de cursus op een locatie. Online duurt de cursus ongeveer drie uur, op locatie duurt de cursus vier tot viereneenhalf uur, inclusief pauzes. Aanmelding bij Hans Buis op buis@heemschut.nl Of secretaris@awn-archeologie.nl en geef aan of er een voorkeur is voor online of op locatie.

3. Werk samen aan een erfgoedvisie met erfgoedorganisaties in één gemeente

Erfgoedorganisaties in één gemeente richten zich op verschillende zaken, maar hebben eenzelfde belang als het om de Omgevingswet gaat. Samen sta je sterker. Vorm met erfgoedorganisaties een tijdelijk bondgenootschap. Heemschut en AWN zorgen voor begeleiding om gezamenlijk een erfgoedvisie als inbreng voor de gemeentelijke Omgevingsvisie te formuleren. Meerdere sessies zijn ook mogelijk. Aanmelden bij Hans Buis op buis@heemschut.nl

Of secretaris@awn-archeologie.nl

4. Een op maat gesneden cursus voor specifieke groepen

Erfgoedorganisaties richten zich ook op een specifiek onderwerp dat gebied-overstijgend is. Op basis van de vragen en behoeften die er zijn, kan een op maat gesneden cursus gegeven worden.

Aanmelden kan bij Hans Buis op buis@heemschut.nl. Of secretaris@awn-archeologie.nl Bedenk wel goed of het specifieke onderwerp niet beter vanuit een groter gebied benaderd kan worden. Molens bijvoorbeeld hebben duidelijk een overeenkomst, maar iedere molen staat ook in een gemeente en dan is samenwerking met gemeentelijke erfgoedorganisaties effectiever.

5. Advies en meedenken op afstand of ter plekke

Wil je als erfgoedorganisatie inspreken bij de gemeente, een zienswijze opstellen, commentaar leveren op een concept Omgevingsvisie of een eigen erfgoedvisie inbrengen, vraag dan om advies op maat. Afhankelijk van de vraag kan dat per mail, telefonisch of in een digitaal gesprek. Het is ook mogelijk dat dit ter plekke gebeurt; in dat laatste geval voor meerdere organisaties die advies willen

www.awn-archeologie.nl secretariaat@awn-archeologie.nl www.heemschut.nl info@heemschut.nl

krijgen. Een verzoek om advies kunt u indienen bij Hans Buis via buis@heemschut.nl. Of secretaris@awn-archeologie.nl Graag wel omschrijven waar het advies bij nodig is.